

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук
Кафедра анатомії і фізіології людини та тварин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фізіологія вищої нервової діяльності та фізіологія стресу

Освітня програма	Лабораторна діагностика
Спеціальність	091 Біологія
Галузь знань	09 Біологія

Затверджено на засіданні
кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня
2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу

<u>1. Загальна інформація</u>	
Назва дисципліни	Фізіологія ВНД та фізіологія стресу
Викладач (-і)	к.б.н., доц. Слущик Ірина Йосипівна
Контактний телефон викладача	095 496 85 71
Е-mail викладача	kfa@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	90 год (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	щотижня
<u>2. Анотація до курсу</u>	
<p>Дисципліна «Фізіологія вищої нервової діяльності та фізіологія стресу» є нормативною навчальною дисципліною для студентів ОР «бакалавр» спеціальності 091-Біологія (Освітня програма «Лабораторна діагностика»). При вивченні цієї дисципліни студенти отримують теоретичні знання про фізіологічні основи вищих психічних функцій та фізіологічні механізми стресу., які є підґрунтям для оволодіння методологією та методами лабораторної діагностики біологічних систем.</p>	
<u>3. Мета та цілі курсу</u>	
<p>Мета: згідно з сучасними уявленнями і досягненнями науки розширити знання про функції ЦНС у людини, значення її діяльності для цілісного організму та формування фізіологічних основ вищих психічних функцій та фізіологічні механізми стресу.</p> <p>Завдання: ознайомити студентів з механізмами процесів сприйняття зовнішньої інформації, формування моторних команд, уявлення про мозкові механізми вищих психічних функцій людини, свідомості, пам'яті, навчання, поведінки, розвитку стресу та адаптації тощо. Сформувати у студентів фізіологічне мислення та деякі практичні навички щодо діагностики ВНД і адаптивного статусу організму людини.</p>	
<u>4. Результати навчання (компетентності)</u>	
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні фізіологічні поняття; - властивості нервових центрів; принципи координації нервової діяльності; - будову нервової системи людини; значення НС у житті людини; - закономірності рефлексорної діяльності ЦНС, збудження та гальмування; - значення вищих відділів ЦНС. Роль кори великих півкуль в інтеграції 	

<p>поведінки організму;</p> <ul style="list-style-type: none"> - експериментальні та клінічні методи дослідження ВНД у людини; - основні поняття фізіології стресу та адаптації <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснити основні фізіологічні поняття; поняття фізіології ВНД і стресу; - пояснити основні фізіологічні та патологічні прояви, пов'язані з діяльністю ЦНС; - оцінити функціональний стан ГГКАС і САС; - визначати роль мотиваційного збудження та емоцій у поведінці; - розв'язувати ситуаційні задачі. - використовувати набуті знання. 					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			14		
Практичні заняття			16		
Самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий		
1-й семестр	091 Біологія	I курс ОР «бакалавр»	вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовний модуль 1. Основи фізіології ВНД. Механізми передачі інформації.					
Лекція 1. Умовно-рефлекторна діяльність кори. Закономірності умовно-рефлекторної діяльності кори. Утворення тимчасових зв'язків. Класифікація і властивості умовних рефлексів. Умови утворення УР. Гальмування умовних рефлексів.	Лекція	[1,4,6,9,11]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 2. Фізіологія пам'яті. Види пам'яті. Механізми	Лекція	[2,3,5,7]	Опрацювання лекції,	0	Згідно розкладу

короткочасної і довготривалої пам'яті.			2 год		
Лекція 3. Фізіологія мови. Типологія ВНД. Перша і друга сигнальні системи. Фізіологія мови. Центри мови. Порушення мови. Типи ВНД за Павловим.	Лекція	[6,8,10]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 1. Умовно-рефлекторна діяльність кори.	Практичне заняття	[1,4,6]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 2. Фізіологія пам'яті.	Практичне заняття	[4,6,9,11]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 3. Фізіологія мови.	Практичне заняття	[2,3,5,7]	4 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 4. Типологія ВНД.	Практичне заняття	[6,8]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Змістовний модуль 2. Фактори стресу і механізми адаптації					
Лекція 4. Основні поняття фізіології стресу. Вчення Г.Сельє про стрес. Загальний адаптаційний синдром.	Лекція	[1,2-8]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 5. Теорія індивідуальної адаптації Меєрсона. Основні положення. Системий структурний слід.	Лекція	[1,2,10]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 6. Адаптація до фізичного навантаження. Швидка адаптація. Довготермінова адаптація.	Лекція	[8-11]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 7. Стрес-реалізуючі системи. Симпато-адреналова система. Гіпоталамо-	Лекція	[8-11]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу

гіпофізарно-кортико-адреналова система.					
Тема 5. Адаптація до стресу фізичного навантаження	Практичне заняття	[6,10]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 6. Адаптація до психоемоційного стресу.	Практичне заняття	[5-8]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 7. Індукція стресу.	Практичне заняття	[6,10]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 8. Стрес-реалізуючі системи.	Практичне заняття	[6,10]	2 год	1-5	Згідно розкладу

6. Система оцінювання курсу

<p><u>Загальна система оцінювання курсу</u></p>	<p><i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.</p> <p><i>Модульний контроль</i> (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.</p> <p><i>Семестровий (підсумковий) контроль</i> проводиться у формі заліку.</p> <p><i>Залік</i> – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.</p>
---	---

	Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою:																												
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 - 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="4">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80 - 89</td> <td>B</td> <td rowspan="2">добре</td> </tr> <tr> <td>70 - 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 - 69</td> <td>D</td> <td rowspan="2">задовільно</td> </tr> <tr> <td>50 - 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 - 49</td> <td>FX</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	90 - 100	A	відмінно	зараховано	80 - 89	B	добре	70 - 79	C	60 - 69	D	задовільно	50 - 59	E	26 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку																										
90 - 100	A	відмінно	зараховано																										
80 - 89	B	добре																											
70 - 79	C																												
60 - 69	D	задовільно																											
50 - 59	E																												
26 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																										
<u>Вимоги до письмової роботи</u>	Підсумкова письмова робота виконується у формі комплексної контрольної роботи. Білет містить 4 описові запитання.																												
<u>Семінарські заняття</u>	Кожне практичне заняття оцінюється в 5 балів, по 10 балів студент може отримати за написання комплексної контрольної роботи.																												
<u>Умови допуску до підсумкового контролю</u>	Студент допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він набрав сумарно 25 балів і вище.																												
<u>7. Політика курсу</u>																													
<p><u>Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному опитуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт. Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.</u></p>																													
<u>8. Рекомендована література</u>																													
<ol style="list-style-type: none"> 1. Югай К. Д., Бобрицька О. М., Кочеткова В. В. Фізіологія центральної нервової системи, вищої нервової діяльності та етіологія: Навч. посіб. — Харків: Золоті сторінки, 2004. — 108 с. 2. Макарчук М. Ю., Куценко Т. В. Фізіологія центральної нервової системи — К. :Київський університет, 2011 3. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. Учебное пособие - Академия, 2006 - 																													

384 с.

4. Ганонг В. Ф. Фізіологія людини – Львів : 2002 – 784с.
5. Макарчук М. Ю., Куценко Т. В., Кравченко В. І., Данилов С. А.
6. Психофізіологія: Навчальний посібник К. : ООО "Інтерсервіс", 2011 – 329 с
7. Батуев А.С. Физиология высшей нервной деятельности и сенсорных систем: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2006. – 317 с.
8. Барабой В. А. Фізіологія, біохімія і психологія стресу / В. А. Барабой, О. Г. Резніков. – К. : Інтерсервіс, 2013. – 313 с.
9. Бодров В. А. Информационный стресс. – М., 2000. – 352с.
10. Коган Б. М. Стресс и адаптация. М.: Знание, 1980 № 10.
11. Тригранян Р. А. Стресс и его значение для организма (отв. ред. навст. предисл. О. Г. Газенко. – М.: Наука, 1988-176с. – стр. 3, 4, 105, 133, 140-149.
12. Гибсон Дж.Л. Організації: поведінка, структура, процеси. Пер. з англ.: Підручник для вузів. – 8-е видавництво – М.: ИНФРА-м, 2000. – 662 с.
13. Ільїн Є.П. Психофізіологія станів людини. // СПб.: «Пітер», 2005.
14. Прохоров О.О. Саморегуляція психічних станів: [феноменологія](#), механізми, закономірності. // М.: «ПЕР СЕ», 2005.
15. Сельє Г. Нариси про адаптаційний синдром. // Медгиз, М., 1960.

Викладач _____ доц. Случик І.Й.